

ความตรงและความเที่ยงของแบบสอบถามแรงจูงใจ ในการดื่มสุราฉบับปรับปรุงในนักศึกษามหาวิทยาลัย

Validity and Reliability of Drinking Motive Questionnaire-Revised (DMQ-R) among University Students

ไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ*, อารยา ผลธัญญา*, ทศนีย์ หอมกลิ่น*, กุลวดี ทองไพบูลย์*,
พิมพ์มาศ ตาปัญญา*, รติพันธ์ ถาวรวุฒิชชาติ**

Chaiyun Sakulsriprasert*, Araya Pontanya*, Tassanee Homklin*,
Kulvadee Thongpibul*, Pimmas Tapanya*, Ratipan Thawornwutichat**

* ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

** นักศึกษาปริญญาเอก ภาควิชาสังคมและสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล

* Department of Psychology, Faculty of Humanities, Chiang Mai University.

** Ph.D. student, Department of Society and Health, Faculty of Social Sciences and Humanities,
Mahidol University.

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงและความตรงของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่ม
ฉบับปรับปรุงในนักศึกษา

วิธีการศึกษา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาในครั้งนี้เป็นนักศึกษาศรีจากมหาวิทยาลัย
เชียงใหม่จำนวน 323 คน การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบ
เชิงยืนยันในการตรวจสอบโครงสร้างองค์ประกอบและใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการตรวจ
สอบโครงข่ายความสัมพันธ์ทางทฤษฎีกับการดื่มสุราและปัญหาจากการดื่มสุรา การตรวจสอบ
ความเที่ยง ใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคและความเที่ยงขององค์ประกอบ

ผลการศึกษา ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสนับสนุนแบบจำลองการวัด 4 องค์ประกอบ
ของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง ($\chi^2 = 491.293$, $df = 162$, $p < .001$, $\chi^2/df =$
 3.033 , $CFI = 0.900$, $RMSEA = 0.079$) นอกจากนี้คะแนนแรงจูงใจในการดื่มมีความสัมพันธ์
กับการดื่มสุราและปัญหาจากการดื่มสุราสอดคล้องกับความคาดหวังทางทฤษฎี ผลการศึกษา
สนับสนุนอีกว่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในของแรงจูงใจการดื่มทั้ง 4 ด้านอยู่ใน
เกณฑ์ดี (ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคมีค่าระหว่าง 0.748 ถึง 0.895 และความเที่ยงของ
องค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.766 ถึง 0.901)

สรุป ผลการศึกษานี้สนับสนุนว่าแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุงเป็นมาตรวัดที่
มีคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการวิจัยหรือเวชปฏิบัติได้

คำสำคัญ แบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มสุราฉบับปรับปรุง นักศึกษามหาวิทยาลัย
ความเที่ยง ความตรง

Corresponding author: ไชยันต์ สกุลศรีประเสริฐ

วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2560; 62(3): 223-232

ABSTRACT

Objective : To examine validity and reliability of Drinking Motive Questionnaire-Revised (DMQ-R) in a sample of Thai university students.

Method : The participants were 323 undergraduate students from Chiang Mai University. For construct validation, confirmatory factor analyses were performed to investigate factor structure. Correlation coefficients were used to examine nomological network with alcohol use and alcohol-related problems. For reliability, internal consistency reliabilities were performed, using Cronbach's α and construct reliability.

Results : The findings supported a four-factor model of DMQ-R ($\chi^2 = 491.293$, $df = 162$, $p < .001$, $\chi^2/df = 3.033$, CFI = 0.900, RMSEA = 0.079). Additionally, drinking motive scores correlated with alcohol use and alcohol-related problems in the direction expected by the theory. Results also demonstrated good internal reliabilities of the 4 subscales (Cronbach's α from 0.748 to 0.895, construct reliability from 0.766 to 0.901).

Conclusion : All in all, the findings support that the DMQ-R has promise as psychometrically sound questionnaire, which can be used for research and practice.

Keywords : Drinking Motive Questionnaire-Revised, alcohol, university student, validity, reliability

Corresponding author: Chaiyun Sakulsriprasert

J Psychiatr Assoc Thailand 2017; 62(3): 223-232

บทนำ

แรงจูงใจในการดื่ม (drinking motives) เป็นแรงผลักดันภายในของบุคคลที่ส่งผลให้บุคคลตัดสินใจที่จะดื่มสุรา แรงจูงใจในการดื่มเริ่มต้นถูกกล่าวถึงโดย Cox และ Klinger¹ ที่ได้เสนอว่าบุคคลตัดสินใจดื่มสุราเพราะบุคคลต้องการให้ได้มาซึ่งสิ่งชวนใจ (incentive) บางประการ ซึ่งอาจเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ได้ สิ่งชวนใจที่ได้ทางตรงคือ ลดความตึงเครียด (tension reduction) และเพิ่มอารมณ์ทางบวก (mood enhancement) ส่วนผลทางอ้อมนั้น เป็นผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น การเข้าสังคม หรือการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จากนั้น Cox และ Klinger จึงได้เสนอแบบจำลองของแรงจูงใจที่ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบแรกได้แก่ ทิศทาง (valence) คือ การที่บุคคลดื่มมีความต้องการเพื่อที่จะเพิ่มอารมณ์ทางบวก (positive reinforcement) หรือลดอารมณ์ทางลบ (negative reinforcement) องค์ประกอบที่สองได้แก่แหล่งที่มาของแรงจูงใจ (source) ได้แก่ ภายในและจากภายนอก จากทั้ง 2 องค์ประกอบจึงส่งผลให้แรงจูงใจสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทได้แก่ 1) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเสริมแรงทางบวกจากสิ่งเร้าภายใน 2) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเสริมแรงทางลบจากสิ่งเร้าภายใน 3) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเสริมแรงทางบวกจากสิ่งเร้าภายนอก และ 4) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเสริมแรงทางลบจากสิ่งเร้าภายนอก¹

ต่อมา Cooper² ได้นำแนวคิดดังกล่าวมาพัฒนาต่อ และเรียกแรงจูงใจในการดื่มเหล่านี้ว่า 1) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวก (enhancement motive) เป็นแรงจูงใจภายในที่ดื่มเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเพิ่มอารมณ์ทางบวก 2) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา (coping motive) เป็นแรงจูงใจภายในที่ดื่มเพื่อลดอารมณ์ทางลบ 3) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม (social motive) เป็นแรงจูงใจภายนอกที่ดื่มเพราะต้องการเข้าสังคม และ 4) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อคล้อยตาม (conformity motive) เป็นแรงจูงใจภายนอกที่ดื่มเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกปฏิเสธหรือไม่ได้รับ

การยอมรับจากกลุ่ม

เหตุผลที่แรงจูงใจในการดื่มได้รับความสนใจในการออกแบบมาตรการหรือการแทรกแซงปัญหาจากการดื่มสุราเนื่องจาก ประการแรก แรงจูงใจในการดื่มที่แตกต่างกันนำไปสู่รูปแบบและแบบแผนการดื่มที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น การศึกษาของ Cooper² และ Patrick และคณะ³ ต่างได้ผลสอดคล้องกันว่านักศึกษาที่มีแรงจูงใจในการดื่มที่แตกต่างกันมีแบบแผนการดื่มที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มคนที่ดื่มสุราด้วยแรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวกมีแนวโน้มที่จะดื่มกับบุคคลอื่นและดื่มหนักเป็นช่วง (heavy episodic) บ่อยครั้ง ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา มักมีแนวโน้มที่จะดื่มคนเดียวและประสบปัญหาในการดื่มมากกว่า การทำความเข้าใจในแรงจูงใจในการดื่มจึงส่งผลให้สามารถออกแบบมาตรการหรือการแทรกแซงที่มีครอบคลุมแบบแผนการดื่มและมีประสิทธิผลมากกว่า

ประการที่ 2 แรงจูงใจมีฐานะเป็นปัจจัยสุดท้ายก่อนที่จะนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการดื่ม (proxy factor) หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการดื่มสุรามีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ (situational factors) สภาพแวดล้อมสังคมวัฒนธรรม (sociocultural factors) ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลมีแรงจูงใจในการดื่ม และแรงจูงใจในการดื่มนำไปสู่พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราต่อไป ดังนั้นแม้ไม่สามารถจัดการกับปัจจัยเสี่ยงบางประการได้ แต่การแทรกแซงหรือมาตรการต่างๆ สามารถจัดการกระทำกับแรงจูงใจในการดื่มได้^{4,5}

จากความสำคัญดังกล่าวจึงได้มีการพยายามพัฒนามาตรวัดแรงจูงใจในการดื่มขึ้น โดย Cooper⁶ ได้เริ่มต้นพัฒนามาตรวัดแรงจูงใจในการดื่มฉบับแรกขึ้นมาเมื่อปี ค.ศ. 1992 ชื่อว่าแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่ม (Drinking Motive Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจในการดื่มจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวก แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหาและแรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม ต่อมาในปี ค.ศ. 1994 จึงได้ปรับปรุงมาตรวัดอีกครั้ง

โดยเพิ่มแรงจูงใจในการดื่มเพื่อคล้ายตาม (conformity motive) ขึ้นมา และให้ชื่อมาตรวัดว่า แบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง (Drinking Motive Questionnaire-Revised: DMQ-R)²² ซึ่ง DMQ-R เป็นมาตรวัดที่ได้รับความนิยมและได้รับการแปลและตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยา (psychometric properties) ในหลายประเทศ เช่น อิตาลี⁷ สเปน⁸ เยอรมัน⁹ เดนมาร์ก⁹ สวิตเซอร์แลนด์¹⁰ จีน¹¹ ญี่ปุ่น¹² ฯลฯ และเร็ว ๆ นี้ได้เริ่มมีการตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามข้ามวัฒนธรรม เช่น การศึกษาของ Fernandes-Jesus และคณะ⁹ ที่ได้ตรวจสอบความตรงของ DMQ-R ในยุโรป 6 ประเทศ Martin และคณะ¹³ ที่ได้ตรวจสอบความตรงข้ามวัฒนธรรมระหว่างนักศึกษาอเมริกันกับโปรตุเกส Kuntsche และคณะ¹⁴ ที่ได้ตรวจสอบความตรงของ DMQ-R ระหว่างสหรัฐอเมริกา แคนาดาและสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งทั้งหมดเพื่อจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบแบบแผนการดื่มสุราของวัยรุ่นและนักศึกษาข้ามวัฒนธรรม และทำความเข้าใจอิทธิพลของสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการดื่มสุราของวัยรุ่นและนักศึกษา

อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังไม่พบการศึกษาที่ตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง การศึกษาในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบคุณสมบัติการวัดทางจิตวิทยาของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง โดยได้ดำเนินการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (construct validity) และความเที่ยง (reliability) ของมาตรวัดฉบับนี้ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาตรวจวัดฉบับนี้มาใช้ทั้งในงานวิจัย การให้คำปรึกษา ตลอดจนออกแบบมาตรการและการแทรกแซงเพื่อลดปัญหาจากการดื่มสุราในวัยรุ่นและนักศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงและความตรงของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุงในนักศึกษามหาวิทยาลัย

วัสดุและวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (purposive sampling) โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เป็นนักศึกษาไทย เคยดื่มสุราอย่างน้อย 1 ครั้งในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา และมีความยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ไม่ได้เป็นการศึกษาสัดส่วนหรือความชุกการดื่มสุรา แต่เป็นการตรวจสอบความตรงและความเที่ยงของแบบสอบถาม การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจึงพิจารณาจากความเหมาะสมทางสถิติ ซึ่งในครั้งนี้นักศึกษาที่ใช้คือการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน Hair และคณะ¹⁵ ได้เสนอว่ากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมควรมีมากกว่า 200 คน ในขณะที่นักวิชาการท่านอื่นเสนอว่าควรกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนตัวแปรสังเกตได้ โดย Bentler และ Chou (1987) อ้างถึงใน Schumacker & Lomax¹⁶ ได้เสนอว่ากลุ่มตัวอย่างควรมีอย่างน้อย 10 เท่าของจำนวนของตัวแปรสังเกตได้ในแบบจำลอง ซึ่งแบบจำลองในครั้งนี้มีตัวแปรสังเกตได้จำนวนทั้งสิ้น 20 ตัว กลุ่มตัวอย่างจึงควรมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 200 คน กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 323 คน

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ กลุ่มคณะที่ศึกษา
2. แบบสอบถามการดื่มสุรา เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มสุราในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ปริมาณ (quantity) และการดื่มสุราปริมาณมากในระยะเวลาสั้นๆ (binge drinking) เป็นมาตราประเมินค่า 9 ระดับ มีความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในในกลุ่มนักศึกษาเท่ากับ .807¹⁷
3. มาตรวัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มสุราสำหรับนักศึกษา เป็นมาตรวัดที่พัฒนาขึ้นโดยไชยันต์ สกกุลศรีประเสริฐ¹⁷ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 38 ข้อ

วัดปัญหาจากการดื่มสุราที่พบในกลุ่มประชากร นักศึกษามีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (rating scale) 6 ระดับเรียงลำดับจาก 1 คือ “ไม่เคย” จนถึง 6 คือ “มากกว่า 10 ครั้ง” มีความเที่ยงทั้งฉบับเป็นความ สอดคล้องภายในเท่ากับ .945 และมีความเที่ยงแบบ ทดสอบซ้ำเท่ากับ .838 และมีความตรงเชิงโครงสร้าง ที่เหมาะสม

4. แบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับ ปรับปรุง ผู้วิจัยได้รับอนุญาตและแปลมาจากมาตรวัด Drinking Motive Questionnaire-Revised (DMQ-R) ที่พัฒนาโดย Cooper² กระบวนการแปลใช้กระบวนการ back-translation โดยเริ่มต้นแปลโดยผู้วิจัยคนแรก จากนั้นจึงนำไปแปลกลับเป็นภาษาอังกฤษโดย ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา แล้วนำมาตรวัดต้นฉบับกับ ฉบับแปลกลับมาเปรียบเทียบวิเคราะห์ความแตกต่าง จากนั้นจึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามจนมี ความเห็นสอดคล้องกัน แบบสอบถามเป็นแบบรายงาน ตนเอง (self-report) จำนวน 20 ข้อ แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบได้แก่ แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่ม อารมณ์ทางบวก (enhance motive) แรงจูงใจในการดื่ม เพื่อแก้ปัญหา (coping motive) แรงจูงใจในการดื่มเพื่อ เข้าสังคม (social motive) และแรงจูงใจในการดื่มเพื่อ คล้อยตาม (conformity motive)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทีมผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองพร้อม ผู้ช่วยนักวิจัย การเก็บข้อมูลดำเนินการในชั้นเรียน โดยเบื้องต้นกลุ่มตัวอย่างจะถูกถามด้วยคำถาม คัดกรองว่าเคยดื่มสุราในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาหรือไม่ หาก เคยดื่มผู้วิจัยและผู้ช่วยจะดำเนินการชี้แจงรายละเอียด เกี่ยวกับการวิจัยและเชิญชวนเข้าร่วมการศึกษา หาก กลุ่มตัวอย่างเต็มใจเข้าร่วมการศึกษาผู้วิจัยจะขอให้ กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามหรืออาจนัดมาตอบ แบบสอบถามในวันที่กลุ่มตัวอย่างสะดวก การตอบ แบบสอบถามจะเริ่มต้นด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จากนั้นจึงเป็นแบบสอบถามการดื่มสุรา แบบสอบถาม

แรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง และมาตรวัดปัญหา จากการดื่มสุรา

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างด้วย สถิติพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน

ความตรงเชิงโครงสร้าง

การตรวจสอบโครงสร้างองค์ประกอบ (factor structure) ตรวจสอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยืนยัน โดยพิจารณาว่าแบบจำลองสมมุติฐานที่ประกอบ ด้วยแรงจูงใจ 4 องค์ประกอบ (แรงจูงใจในการดื่มเพื่อ เพิ่มอารมณ์ทางบวก แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม และแรงจูงใจในการ ดื่มเพื่อคล้อยตาม: ดังภาพที่ 1a) มีความสอดคล้อง กับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ นอกจากนี้เพื่อป้องกัน อคติในการยืนยัน (confirmatory bias) ผู้วิจัยยังดำเนินการ เปรียบเทียบแบบจำลองสมมุติฐานกับแบบจำลอง ทางเลือกได้แก่ แบบจำลอง 1 องค์ประกอบ (แรงจูงใจใน การดื่ม: ภาพที่ 1c) แบบจำลอง 2 องค์ประกอบแบบที่ 1 (แรงจูงใจภายนอก & แรงจูงใจภายใน: ภาพที่ 1d) และ แบบจำลอง 2 องค์ประกอบแบบที่ 2 (การเสริมแรงทาง บวก & การเสริมแรงทางลบ: ภาพที่ 1b)

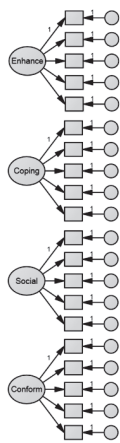
การตรวจสอบโครงข่ายความสัมพันธ์ทางทฤษฎี (nomological network) ตรวจสอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันว่าแรงจูงใจในการดื่มที่ได้จาก แบบทดสอบมีความสัมพันธ์กับการดื่มสุราและปัญหา จากการดื่มสุราตามความคาดหวังทางทฤษฎีหรือไม่

ความเที่ยง ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบความเที่ยง ของมาตรวัดโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค และความเที่ยงขององค์ประกอบ (construct reliability) โดยคำนวณจากค่าน้ำหนักขององค์ประกอบมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนที่ได้จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (รายละเอียดดัง Hair และคณะ¹⁵ และ ไชยันต์ สุกศรีประเสริฐ¹⁸)

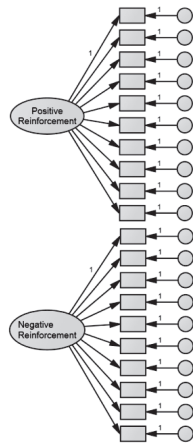
ผลการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 58.2 กับ 41.8 ตามลำดับ) อายุ 19 ปี (ร้อยละ 38.2, \bar{x} = 19.87 ปี, SD = 1.118 ปี) ศึกษาอยู่ในกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์ธรรมชาติและกลุ่มคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 48.1 และ 44.6 ตามลำดับ) ส่วนพฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่างนั้น ด้านความถี่ของการดื่มสุราพบว่ากลุ่ม

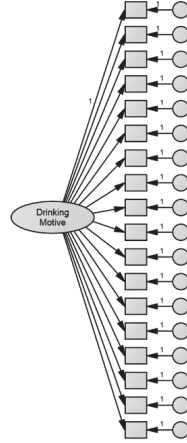
ตัวอย่างร้อยละ 39.6 มีความถี่ของการดื่มสุราโดยเฉลี่ยในรอบ 30 วันน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน รองลงมาคือ 1-2 ครั้งต่อเดือน (ร้อยละ 31.3) แต่พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างถึงร้อยละ 15.8 ที่ดื่มสุราสัปดาห์ละครั้งหรือมากกว่า ด้านปริมาณการดื่มเฉลี่ยในแต่ละครั้งพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.3 ดื่มครั้งละ 1-2 ดื่มมาตรฐาน อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างประมาณ 1 ใน 4 ที่มีปริมาณการดื่มโดยเฉลี่ยในแต่ละครั้งตั้งแต่ 8 ดื่มมาตรฐานขึ้นไป (ดูตารางที่ 1)

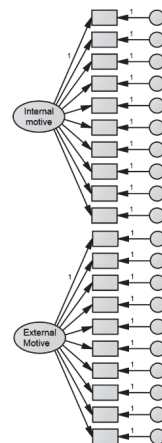
ภาพที่ 1a

ภาพที่ 1b

ภาพที่ 1c

ภาพที่ 1d

ภาพที่ 1 แบบจำลองสมมุติฐานและแบบจำลองทางเลือกของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมการดื่มสุราของกลุ่มตัวอย่าง

พฤติกรรมการดื่มสุรา	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
ความถี่การดื่มสุราโดยเฉลี่ยในรอบ 30 วัน (n = 323)		
น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน	128	39.6
1-2 ครั้งต่อเดือน	101	31.3
3-4 ครั้งต่อเดือน	43	13.3
1-2 ครั้งต่อสัปดาห์	29	9.0
3 ครั้งต่อสัปดาห์หรือบ่อยกว่า	22	6.8
ปริมาณการดื่มโดยเฉลี่ยต่อครั้ง (n = 321)		
1-2 ดื่มมาตรฐาน	110	34.3
3-4 ดื่มมาตรฐาน	56	17.4
5-7 ดื่มมาตรฐาน	73	22.7
8-13 ดื่มมาตรฐาน	53	16.5
14 ดื่มมาตรฐานขึ้นไป	29	9.0
ความถี่ของการดื่มปริมาณมากในระยะเวลาสั้น ๆ (binge drinking) (การดื่มมากกว่า 5 ดื่มในชายและ 4 ดื่มในหญิงภายในระยะเวลา 2 ชั่วโมง) โดยเฉลี่ยในรอบ 30 วัน (n = 319)		
ไม่เคยหรือน้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน	107	33.5
1 ถึง 2 ครั้งต่อเดือน	96	30.1
3 ถึง 4 ครั้งต่อเดือน	54	16.9
5 ถึง 8 ครั้งต่อเดือน	39	12.2
9 ครั้งต่อเดือนหรือมากกว่า	23	7.2

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบการตรวจสอบโครงสร้างองค์ประกอบของแบบทดสอบ ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโดยตรวจสอบว่า จาลองสมมุติฐาน (แบบจาลอง 4 องค์ประกอบ) ว่าเป็นความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ พร้อมเปรียบเทียบแบบจาลองสมมุติฐานกับแบบจาลองทางเลือกอื่นๆ (alternative model) จากตารางที่ 2 แสดง

ให้เห็นว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าแบบจาลองสมมุติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีกว่าแบบจาลองทางเลือกอื่นๆ พิจารณาจากค่า χ^2 , χ^2/df และ RMSEA ที่ค่าน้อยกว่าแบบจาลองทางเลือก และค่า CFI ที่มากกว่าแบบจาลองทางเลือก ($\chi^2 = 542.186$, $\chi^2/df = 3.306$, RMSEA = 0.084 และ CFI = 0.885)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบแบบจาลองสมมุติฐานกับแบบจาลองทางเลือก

แบบจาลอง	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA (90% CI)	CFI	Δ CFI
แบบจาลอง 1 องค์ประกอบ	1155.982	170	6.800	0.134 (0.127-0.141)	0.699	
แบบจาลอง 2 องค์ประกอบ (แรงจูงใจภายนอก & แรงจูงใจภายใน)	1128.446	169	6.677	0.133 (0.125-0.140)	0.707	0.008
แบบจาลอง 2 องค์ประกอบ (การเสริมแรงทางบวก & การเสริมแรงทางลบ)	803.275	169	4.753	0.108 (0.100-0.115)	0.807	0.100
แบบจาลองสมมุติฐาน (แบบจาลอง 4 องค์ประกอบ)	542.186	164	3.306	0.084 (0.077-0.092)	0.885	0.078
แบบจาลองสมมุติฐานที่ปรับแก้ไข ^a (แบบจาลอง 4 องค์ประกอบ)	491.293	162	3.033	0.079 (0.071-0.087)	0.900	0.015

^aปรับแบบจาลองโดยการยอมให้ความคลาดเคลื่อนระหว่างข้อที่ 7 กับข้อที่ 10 และระหว่างข้อที่ 5 กับข้อที่ 11 มีความสัมพันธ์กัน

อย่างไรก็ตามแบบจาลองสมมุติฐานยังไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีนัก พิจารณาจากค่า RMSEA ที่มีค่าสูงกว่า 0.08 และ ค่า CFI ที่มีค่าต่ำกว่า 0.90 ผู้วิจัยจึงดำเนินการปรับแบบจาลองโดยการยอมให้ค่าความคลาดเคลื่อนระหว่างข้อคำถามมีความสัมพันธ์กันได้ 2 คู่ ได้แก่ระหว่างข้อคำถามที่ 7 (บ่อยเพียงใดที่ท่านดื่มเพราะชอบความรู้สึกตอนเมา?) และข้อที่ 10 (บ่อยเพียงใดที่ท่านดื่มเพราะอยากเมา?) เนื่องจากเป็นข้อคำถามขององค์ประกอบแรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวกและมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับอาการเมาสุราเหมือนกัน และระหว่างข้อที่ 5 (บ่อยเพียงใดที่ท่านดื่มเพื่อเข้าสังคม?) กับข้อที่ 11 (บ่อยเพียงใดที่ท่านดื่มเพราะสุราทำให้การพบปะสังสรรค์สนุกสนานขึ้น?) ซึ่งเป็นข้อคำถามขององค์ประกอบแรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคมเหมือนกันภายหลังจาก

การปรับแบบจาลองพบว่าแบบจาลองมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี ($\chi^2 = 491.293$, $df = 162$, $p < .001$, $\chi^2/df = 3.033$, CFI = 0.900, RMSEA = 0.079) (ดูตารางที่ 2)

แบบจาลองสมมุติฐานที่ปรับแก้แล้ว มีรายละเอียดค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานดังตารางที่ 3 พบว่าเมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของข้อคำถามทุกข้อมีค่าสูงกว่า 0.30 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้¹⁶ แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวกมีน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.561 ถึง 0.911 แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหาอยู่ระหว่าง 0.533 ถึง 0.910 แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคมอยู่ระหว่าง 0.696 ถึง 0.917 และแรงจูงใจในการดื่มเพื่อคลายตามอยู่ระหว่าง 0.307 ถึง 0.730

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแรงจูงใจในการดื่มทั้ง 4 ด้าน

ข้อคำถาม	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (λ)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	t-value	R ²
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวก (enhance motive)				
ข้อที่ 07	0.561	0.044	12.735	0.315
ข้อที่ 09	0.574	0.042	13.776	0.329
ข้อที่ 10	0.595	0.043	13.922	0.354
ข้อที่ 13	0.907	0.013	71.144	0.823
ข้อที่ 18	0.911	0.012	76.738	0.830
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา (coping motive)				
ข้อที่ 01	0.840	0.024	35.107	0.706
ข้อที่ 04	0.910	0.016	55.236	0.828
ข้อที่ 06	0.859	0.023	37.893	0.738
ข้อที่ 15	0.533	0.053	10.110	0.284
ข้อที่ 17	0.840	0.022	37.738	0.706
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม (social motive)				
ข้อที่ 03	0.821	0.027	30.873	0.674
ข้อที่ 05	0.590	0.055	10.579	0.348
ข้อที่ 11	0.883	0.016	53.669	0.780
ข้อที่ 14	0.917	0.014	67.596	0.841
ข้อที่ 16	0.696	0.038	18.290	0.484
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อคล้อยตาม (conformity motive)				
ข้อที่ 02	0.307	0.069	4.489	0.094
ข้อที่ 08	0.601	0.062	9.669	0.361
ข้อที่ 12	0.730	0.047	15.619	0.533
ข้อที่ 19	0.734	0.040	18.177	0.539
ข้อที่ 20	0.728	0.042	17.662	0.530

$\chi^2 = 491.293$, $df = 162$, $p < .001$, $\chi^2/df = 3.033$, CFI = 0.900, RMSEA = 0.079(90% CI: 0.071-0.087)

ผลจากการตรวจสอบโครงข่ายความสัมพันธ์ทางทฤษฎีพบว่าแรงจูงใจในการดื่มทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดื่มสุราและปัญหาจากการดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งความสัมพันธ์กับการดื่มสุรามีค่าอยู่ระหว่าง .372 ถึง .474 และความสัมพันธ์กับปัญหาจากการดื่มสุรามีค่าอยู่ระหว่าง .420 ถึง .505 (ดูตารางที่ 4)

การตรวจสอบความเที่ยง

ภายหลังจากการตรวจสอบความตรงแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการประมาณค่าความเที่ยงของมาตรวัด ผลการศึกษาพบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงแบบความสอดคล้องภายในแบบสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.748-0.895 โดยมีความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.938 ส่วนค่าความเที่ยงขององค์ประกอบ (construct reliability) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.766 ถึง 0.901 (ดูตารางที่ 5)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการดื่มกับการดื่มสุราและปัญหาจากการดื่มสุรา

องค์ประกอบ	การดื่มสุรา	ปัญหาจากการดื่มสุรา
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวก	.431*	.438*
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา	.474*	.505*
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม	.451*	.420*
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อคล้อยตาม	.372*	.430*

* $p < .01$

ตารางที่ 5 ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มแยกรายองค์ประกอบและทั้งฉบับ

องค์ประกอบ	Cronbach's α	Construct Reliability
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเพิ่มอารมณ์ทางบวก	0.859	0.843
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อแก้ปัญหา	0.888	0.901
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อเข้าสังคม	0.895	0.891
แรงจูงใจในการดื่มเพื่อคลายความเครียด	0.748	0.766
ทั้งฉบับ	0.938	-

อภิปรายผล

ความตรงเชิงโครงสร้าง ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันแสดงให้เห็นว่าแบบจำลอง 4 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี แม้จะพบว่าค่า χ^2 จะมีนัยสำคัญก็ตาม แต่เนื่องจากค่า χ^2 มีความอ่อนไหวต่อขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาค้างนี้ที่มีกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 300 คนซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ ส่งผลให้ค่า power สูงโอกาสพบนัยสำคัญจึงมากขึ้นตามไปด้วย^{15,19} ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้ การพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างแบบจำลองกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยดัชนี CFI และ RMSEA จึงมีความน่าเชื่อถือมากกว่า ซึ่งทั้งค่า CFI ที่มากกว่าหรือเท่ากับ .900 และ RMSEA ที่น้อยกว่า .080 เป็นหลักฐานสนับสนุนว่าแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุงมีโครงสร้างองค์ประกอบที่ดี นอกจากนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบยังแสดงให้เห็นว่าแบบจำลอง 4 องค์ประกอบมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์มากกว่าแบบจำลองทางเลือกอื่นๆ ดังนั้นผลการศึกษาในครั้งนี้จึงสนับสนุนว่าแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มมีโครงสร้างองค์ประกอบสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ผ่านมาในต่างประเทศ⁷⁻¹⁴

ในส่วนของโครงข่ายความสัมพันธ์ทางทฤษฎีพบว่าแรงจูงใจทั้ง 4 ด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดื่มสุราและปัญหาจากการดื่มสุรา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Cooper² ที่เชื่อว่าแรงจูงใจในการดื่มเป็นแรงผลักดันให้บุคคลตัดสินใจที่จะดื่มสุรา ดังนั้นหากมีแรงจูงใจในการดื่มสูง ส่งผลให้บุคคลดื่มสุรามาก และส่งผลให้ปัญหาที่เกิดจากการดื่มสุราสูงตามไปด้วย ผลการศึกษาที่เป็นไปตามความคาดหวังทางทฤษฎีจึง

สนับสนุนความตรงของคะแนนที่ได้จากแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง โดยสรุปจากผลการศึกษาทั้งในส่วนของการสร้างองค์ประกอบและโครงข่ายความสัมพันธ์ทางทฤษฎีสนับสนุนความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุง

ความเที่ยง จากการตรวจสอบความเที่ยงพบว่าแรงจูงใจใน 3 ใน 4 ด้านมีความเที่ยงอยู่ในเกณฑ์ดี (> 0.80) มีเพียงด้านแรงจูงใจในการดื่มเพื่อคลายความเครียดที่มีค่าอยู่ประมาณ 0.75 ซึ่งยังจัดอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม²⁰

โดยสรุปผลการศึกษาในครั้งนี้สนับสนุนว่าแบบสอบถามแรงจูงใจในการดื่มฉบับปรับปรุงมีความตรงและความเที่ยงที่ดี จึงสามารถนำไปใช้ทั้งในการวิจัย นำไปใช้ในการประเมินแรงจูงใจในการดื่มเพื่อให้อำนาจการปกครองหรือรายบุคคลหรือนำไปใช้ในการสำรวจหรือเป็นเครื่องมือประเมินในการแทรกแซงหรือการดำเนินโครงการเพื่อลดปัญหาจากการดื่มในนักศึกษา อย่างไรก็ตามข้อจำกัดของการศึกษาค้างนี้คือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษา ส่งผลให้การอ้างอิงไปสู่กลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมหรือกลุ่มผู้ใหญ่อาจทำได้จำกัด การศึกษาความตรงและความเที่ยงในประชากรกลุ่มอื่นๆ จึงมีความจำเป็น

เอกสารอ้างอิง

1. Cox WM, Klinger E. A motivational model of alcohol use. *J Abnorm Psychol* 1988; 97: 168-80.
2. Cooper ML. Motivations for alcohol use among adolescents: development and validation of a four-factor model. *Psychol Assess* 1994; 6: 117-28.

3. Patrick ME, Lee CM, Larimer ME. Drinking motives, protective behavioral strategies, and experienced consequences: identifying students at risk. *Addict Behav* 2011; 36: 270-3.
4. Stewart SH, Loughlin HL, Rhyno E. Internal drinking motives mediate personality domain — drinking relations in young adults. *Pers Individ Differ* 2001; 30(2): 271-86.
5. Kuntsche E, Knibbe R, Gmel G, Engels R. Why do young people drink? A review of drinking motives. *Clin Psychol Rev* 2005; 25: 841-61.
6. Cooper ML, Russell M, Skinner JB, Windle M. Development and validation of a three-dimensional measure of drinking motives. *Psychol Assess* 1992; 4(2): 123-32.
7. Mazzardis S, Vieno A, Kuntsche E, Santinello M. Italian validation of the drinking motives questionnaire revised short form (DMQ-R SF). *Addict Behav* 2010; 35(10): 905-8.
8. Mezquita L, Ibanez MI, Moya-Higueras J, Villa H, Arias B, Fananas L, et al. Psychometric properties of Drinking Motives Questionnaire-Revised (DMQ-R) in Spanish adolescents. *Eur J Psychol Assess* 2017; 33(1): 1-9.
9. Fernandes-Jesus M, Beccaria F, Demant J, Fleig L, Menezes I, Scholz U, et al. Validation of the Drinking Motives Questionnaire - Revised in six European countries. *Addict Behav* 2016; 62: 91-8.
10. Kuntsche E, Knibbe R, Gmel G, Engels R. Replication and Validation of the Drinking Motive Questionnaire Revised (DMQ-R, Cooper, 1994) among Adolescents in Switzerland. *Eur Addict Res* 2006; 12: 161-8.
11. Sun L, Windle M, Thompson NJ. An Exploration of the Four-Factor Structure of the Drinking Motives Questionnaire-Revised Among Undergraduate Students in China. *Subst Use Misuse* 2015; 50: 1590-8.
12. Omiya S, Kobori O, Tomoto A, Igarashi Y, Iyo M. Personality and substance use in Japanese adolescents: The Japanese version of Substance Use Risk Profile Scale. *Pers Individ Differ* 2015; 76: 153-7.
13. Martin JL, Ferreira JA, Haase RF, Martins J, Coelho M. Validation of the Drinking Motives Questionnaire-Revised across US and Portuguese college students. *Addict Behav* 2016; 60: 58-63.
14. Kuntsche E, Stewart SH, Cooper ML. How Stable Is the Motive-Alcohol Use Link? A Cross-National Validation of the Drinking Motives Questionnaire Revised Among Adolescents From Switzerland, Canada, and the United States. *J Stud Alcohol Drugs* 2008; 69(3): 388-96.
15. Hair JF, Black WC, Barbin BJ, Anderson RE, Tatham RL, editors. *Multivariate data analysis*. 7th ed. Upper Saddle River (NJ): Prentice Hall; 2010.
16. Schumacker RE, Lomax RG. *A beginner's guide to structural equation modeling*. 3rd ed. New York: Routledge; 2010.
17. Sakulsriprasert C. Development and psychometric properties of Drinking Problems Scale for college students (DPS-C). *Journal of the Psychiatric Association of Thailand* 2014; 59(4): 355-69. (Thai)
18. Sakulsriprasert C. Confirmatory factor analysis. *J of Clin Psychol* 2013; 44: 1-13. (Thai)
19. Kline RB. *Principles and practice of structural equation modeling*. 3rd ed. New York: Guildford Press; 2011.
20. Allen MJ, Yen WM. *Introduction to measurement theory*. Illinois: Waveland Press, Inc.; 2002.